

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Mater Matuta

Moeder van de dageraad en het beginnende leven, maar ook de naam van goede wijn

Gnade, M.

Published in:
Roma aeterna

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Gnade, M. (2016). Mater Matuta: Moeder van de dageraad en het beginnende leven, maar ook de naam van goede wijn. *Roma aeterna*, 4(2), 62-63.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Mater Matuta

Moeder van de dageraad en het beginnende leven, maar ook de naam van goede wijn

Marijke Gnade

Voor de toerist die op zijn oudheidkundige reis door Lazio het antieke heiligdom van Mater Matuta wil bezoeken is het wellicht even zoeken. De eerste indicatie dat hij is aangekomen in het antieke Satricum waar zich het heiligdom van Mater Matuta bevindt, is een kleine wegwijzer met daarop de naam van Satricum. De wegwijzer leidt de bezoeker naar het lokale feestterrein van het huidige dorp Le Ferriere waar de dorpingen 's zomers bijeenkomen om gemeenschappelijke maaltijden te nuttigen en te dansen tot in de nachtelijke uren om de sterfdag van Maria Goretti, een lokale heilige, te vieren. Het zal niet veel anders zijn toegegaan 2500 jaar eerder, tijdens de *matralia*, de feestdagen op 11 juni voor de Latijnse godin Mater Matuta. Haar tempel, althans de imposante tufstenen resten daarvan, bevindt zich verscholen maar direct achter het feestterrein, op een heuvel, ook wel de akropolis van Satricum genoemd. Die is te bereiken via een grindpad heuvelopwaarts. Boven aangekomen staat daar in een groene oase een houten overkapping die sinds 2000 de antieke tempelresten beschermt (fig. 1). Het getjilp van vogels en het ruisen van de wind door de hoge eucalyptusbomen maken het tot een van de meest serene plekken in het doorgaans lawaaiige Lazio. Hoe anders zal dat geweest zijn in de oudheid. Rondom de tempel stond het vol met grote gebouwen waarin talloze activiteiten gerelateerd aan de cultus moeten hebben plaatsgevonden.

Fig. 1 (p. 62): Resten van de tempel van Mater Matuta onder een overkapping op de Akropolis van Satricum, foto: Marijke Gnade.

Fig. 2: (p. 63) Mater Matuta-wijn, bron: Azienda agricola "Casale del Giglio".

De naam Mater Matuta is moeilijk te duiden. Mater betekent uiteraard moeder terwijl het woord Matuta lijkt te zijn afgeleid van *maturare*, wat "doen groeien" of "rijpen" betekent. Volgens antieke auteurs zou het woord *maturus* (rijp) verwant zijn met *mane*, dat "'s ochtends vroeg" of "beginnend leven" betekent. De Romeinse dichter Lucretius (99-55 v. Chr.) beschrijft Mater Matuta expliciet als godin van de dageraad.

Mater Matuta, godin van het beginnende leven en de dageraad, was een populaire godheid zoals kan worden afgeleid uit de duizenden geschenken van gelovigen die in drie enorme depots onder en naast haar heiligdom zijn teruggevonden. Zij werd zowel in Rome als in Satricum vereerd. In Rome in een tempel gesticht door Servius Tullius op het Forum Boarium, in Satricum op het hoogste en belangrijkste punt van de stad, op de akropolis. Al aan het einde van de 7e eeuw v.Chr. verrees hier een klein tempeltje, dat in de loop van de 6e eeuw door twee achtereenvolgende grotere tempels vervangen zou worden. Onder deze tempels lag een oudere cultusplaats uit het einde van de 9e eeuw die mogelijk ook al aan de godin gewijd was. Satricum zal de oudste cultusplaats voor Mater Matuta zijn geweest naar wier voorbeeld later de cultus in Rome zou zijn ingevoerd.

Het heiligdom in Satricum kon in de oudheid bereikt worden via een brede weg die vanaf de westgrens van de stad over een afstand van ruim 700 meter in kaart is gebracht. De weg loopt onder de huidige wijngaarden van Casale del Giglio, de grote wijnproducent van Lazio. Het bedrijf produceert diverse wijnen van goede kwaliteit die in heel Italië zeer gewaardeerd worden, maar ook ver daarbuiten. De beste wijn in het repertoire is... hoe kan het ook anders, de rode wijn van Mater Matuta: een diepe, dichte, robijnrode wijn met een uitzonderlijke persoonlijkheid zowel qua geur en smaak met zijn aroma van koffiebonen, viooltjes, rijpe zwarte bessen, koriander, nootmuskaat en kaneel (fig. 2). Zijdeachtig en verleidelijk, maar perfect gedragen door fijne tannines en een aangename samentrekking, levert Mater Matuta een lange, weelderige afdronk!

